

Embassy of the Free Mind

Begin mei dit jaar spreekt Gerrit van Eijk, op dat moment nog de Grootmeester, een rede uit bij de opening van een tentoonstelling. Misschien lijkt deze mededeling op zich niet echt wereldschokkend. Het openen van tentoonstellingen is nu eenmaal een vast onderdeel van de complexe taak die een Grootmeester bij zijn aanstelling op zich neemt; dat hoort er zo'n beetje bij. Dat is dan misschien wel zo, maar het gaat hier over een wel heel bijzondere, nee, om een unieke tentoonstelling waar een wereldwijd belang mee gediend wordt.

Tekst: Frans Krap – Fotografie: Frank van Biemen.

In de tentoonstellingsruimte van de 'Embassy of the Free Mind', gevestigd in het 'Huis met de Hoofden' aan de Amsterdamse Keizersgracht, zijn boeken en platen bijeengebracht die de geschiedenis van een geestesrichting uitbeelden en die daar inhoud en vorm aan geven. Rozenkruiserij. De boeken komen uit de wereldberoemde verzameling die Joost Ritman bijeengebracht heeft én uit de, al even beroemde, collectie die George

Kloss heeft verzameld. Deze boekerij is nu onderdeel van de bibliotheek van het Museum Vrijmetselarij, gevestigd in ons ordegebouw aan de Javastraat in Den Haag.

Bibliotheca Philosophica Hermetica

Joost R. Ritman (1941) is een Amsterdamse zakenman met een diepe belangstelling voor spiritualiteit. Hij begint op

16-jarige leeftijd boeken te verzamelen. In 1984 besluit Ritman zijn privéverzameling om te zetten in een bibliotheek die toegankelijk is voor publiek. Een bibliotheek waar onder één dak handschriften en gedrukte boeken op het gebied van de hermetische traditie samengebracht worden en waar de samenhang tussen de diverse verzamelgebieden en hun relevantie voor vandaag de dag zichtbaar wordt. Na een moeilijk jaar in

Oudgrootmeester van Eijk bij de opening van de tentoonstelling.

de schaduw van de financiële crisis en bezuinigingen heropent de Bibliotheca Philosophica Hermetica haar deuren op 16 december 2011.

Sinds haar openstelling in 1984 staan de activiteiten van de bibliotheek in het teken van de opbouw van de collectie, de ontwikkeling van de expertise binnen het Ritman Onderzoeksinstituut en de uitbreiding van het fonds van de eigen uitgeverij 'In de Pelikaan'. In het begin van de jaren '80 wordt boekhistoricus Frans A. Janssen directeur van de Bibliotheca Philosophica Hermetica. In 2009 heeft de bibliotheek de status van een algemeen nut beogende instelling (ANBI) verkregen. De bibliotheek heeft in februari 2016 museale status verkregen, waarmee samenwerking met bibliotheken, universiteiten, educatieve instellingen én met esoterische groepen eenvoudiger is geworden.

In november 2017 vindt de verhuizing plaats naar het 'Huis met de Hoofden', een monumentaal pand aan de Keizersgracht in Amsterdam. Dit biedt het museum, dat de naam Embassy of the Free Mind krijgt, meer ruimte voor tentoonstellingen, bijeenkomsten, lezingen en educatieve projecten. Samen met online communicatie brengt de Embassy de

maatschappelijke relevantie van het kennisdomein van de Bibliotheca Philosophica Hermetica meer voor het voetlicht.

Bibliotheca Klossiana

Johann George Burckhard Franz Kloss – ook wel als 'Kloß' gespeld; 1787 – 1854 – heeft gedurende zijn leven een enorme hoeveelheid geschriften, zowel handgeschreven manuscripten als gedrukte boeken, over Vrijmetselarij, Rozenkruisarij en aanverwante geestelijke stromingen verzameld. 'Bibliotheca Klossiana' wordt deze verzameling genoemd. Deze collectie komt na de dood van Kloss in handen van Prins Frederik der Nederlanden. De 7.000 boeken en 2.000 handschriften heeft Frederik laten aankopen in 1855 op een veiling te Frankfurt. 'De Bibliotheca Klossiana is tot op de dag van vandaag de compleetste historische collectie ter wereld op het gebied van vrijmetselarij, emblemata en het middeleeuwse ridderwezen', schrijft Anton van de Sande in zijn 'Prins Frederik der Nederlanden 1797-1881. Gentleman naast de troon' (blz.54). Prins Frederik is tussen 1816 en 1881 Grootmeester van de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden. In 1866 schenkt Frederik deze bibliotheek aan de

orde. Nu is deze verzameling onderdeel van de bibliotheek van het Vrijmetselarij Museum in Den Haag. Volgens velen vormt de Bibliotheca Klossiana het hart van de ordebibliotheek. En uit deze collecties is de tentoonstelling samengesteld waarover hier gesproken wordt en die de naam 'De Rozenkruisers Revolutie, Traditie en vernieuwing' draagt. Ritman en Van Eijk zijn buitengewoon enthousiast over de samenwerking van de beide bibliotheken bij deze tentoonstelling. Ritman spreekt van een 'gebeuren van wereldbelang'. Zoveel wijsheidsteksten; zoveel in woorden gegoten wijsheid die op de bladzijden van de tentoongestelde boeken liggen te wachten om gelezen en mede daardoor ontsloten te worden; zoveel in beeld gevangen inzichten en overpeinzingen die wachten om ontcijferd en tot leven gezien te worden; zoveel schatten die telkens weer ontdekt en onthuld mogen worden.

Het wederzijdse respect tussen Ritman en Van Eijk groeit uit tot een persoonlijke vriendschap. Beide mannen zijn diep doordrongen van het belang van samenwerking tussen de beide bibliotheken, nee, tussen de beide organisaties die zij op dat moment vertegenwoordigen. Immers voor beide organisaties geldt dat

'Huis met de Hoofden'

*Jasha van der Wel,
voorlichter van de
Ambassade.*

zij zich, elk op eigen wijze en met eigen aanpak, erop toeleggen universele wijsheid toegankelijk te maken (én te houden); haar voortbestaan te garanderen en haar te ontsluiten, haar bloot te leggen, voor en in de actualiteit. Daarin ligt de waarde van zowel de Bibliotheca Klossiana als van de Bibliotheca Philosophica Hermetica.

Embassy of the Free Mind

Zo goed als het Museum Vrijmetselarij meer is dan alleen de plek waar zich onze ordebibliotheek bevindt, zo goed is de 'Embassy of the Free Mind' meer dan de verblijfplaats van de Bibliotheca Philosophica Hermetica. Na een periode van zorgvuldige en liefderijke voorbereiding door de medewerkers, opent de bestsellerauteur Dan Brown – ja, inderdaad die van 'The Lost Symbol', 'De Da Vinci Code' en zo veel meer – er zijn zo rond de tweehonderdtwintig miljoen exemplaren van zijn boeken verkocht die in meer dan veertig talen zijn vertaald! – op 21 oktober 2017 de 'Embassy of the Free Mind'. In de rede die hij houdt bij die opening spreekt hij over de schier onuitputtelijke rijkdom die opgetast ligt in de Bibliotheca Philosophica Hermetica, die internationaal vaak de 'Ritman Library' wordt genoemd. Hij memoreert de vriendschap die er is ontstaan tussen hem en de Ritman-familie. Hij prijst met name Joost voor zijn kennis van het esoterisch denken. Maar vooral de gulheid waarmee de Ritmans hun kennis én hun bronnen delen met de medemens krijgt een centrale rol in zijn toespraak. Hij noemt de bibliotheek en de Embassy een

enorme bijdrage aan de mensheid, "and I am not overstating".

Tijdens deze opening voert ook Ester Ritman, dochter van Joost en Rachel Ritman en op het moment van opening directeur van de 'Embassy of the Free Mind', het woord. "In deze Embassy of the Free Mind delen wij niet alleen wijsheid. We hebben 25.000 boeken tot onze beschikking, dankzij de grootse gift van mijn ouders vorig jaar van de Bibliotheca Philosophica Hermetica. Niet alle boeken zijn in dit pand aanwezig, maar we hebben de wijsheid die in die boeken is opgetast onder handbereik."

Zij meldt dat een deel van de collectie inmiddels is gedigitaliseerd dankzij de steun van, onder anderen, Dan Brown en het Prins Bernhard cultuurfonds. Hierdoor is dat deel van de collectie nu toegankelijk waar ook ter wereld. Op www.embassyofthefreemind.com staan op het moment van de opening van de Embassy 1.500 boeken beschikbaar voor bestudering. "En de opnamen zijn zo gedetailleerd, dat je de structuur van het papier kunt zien, dat je de doorslag van de letters aan de andere kant van het papier kunt zien en dat je letterlijk kunt zien hoe dichtbij wijsheid kan zijn. (...) Welnu, in deze Embassy of the Free Mind, nodigen wij u uit, zonder daarbij al te veel uitleg te geven dagen wij u uit, te ontdekken, te ontmoeten en te onderzoeken."

Het lijkt gepast hier een flink citaat op te nemen uit de tekst op de website van de Embassy:

'De Embassy of the Free Mind is een ontmoetingsplaats waar wijsheid uit de hele wereld wordt verzameld, waar beelden en teksten de persoonlijke verhalen vertellen van vrijdenkers uit onze geschiedenis.'

'Het is een platform waar je met anderen in discussie kunt gaan over levensvragen, ongeacht religie, cultuur of leeftijd. Ontdek kunst, geschiedenis, wetenschap en spiritualiteit op een nieuwe manier, in een nieuwe samenhang. Wij bieden je een ontdekkingsreis door 2.000 jaar verzamelde wijsheid, geïnspireerd door de collectie van de Bibliotheca Philosophica Hermetica, die dit jaar haar 60-jarig jubileum viert.'

'De Embassy of the Free Mind biedt:

- een platform waar wijsheid gedeeld wordt en bewustzijn ontstaat;
- een collectie boeken van 2.000 jaar verzamelde wijsheid beschikbaar voor het publiek, een netwerkorganisatie en kenniscentrum voor internationale sa-

menwerking;

- een bewaarplaats van boeken en wijsheden voor de volgende generatie;
- een digitale bibliotheek als modern communicatiemiddel: studieruimte voor jong en oud;
- een wetenschappelijke onderzoeksbibliotheek;
- een museum experience en storytelling;
- verbinding tussen alle geloofsovertuigingen, wijsheidsstromingen, en individuen;
- debatten over de wereld van nu vanuit het perspectief van het individu;
- context voor de vragen: wie ben ik, waar kom ik vandaan en waar ga ik naartoe?;
- beelden en teksten die onderwijzen, inspireren en als gesprekstof dienen;
- de mogelijkheid om bij te dragen aan het zichtbaar maken van de verborgen onderstroom van innerlijke, individuele wijsheid uit alle culturen;
- partnerships en projecten die wijsheid bevorderen;
- cultuur, muziek, kunst als weerspiegeling van het vrije denken van toen en nu;
- educatieve programma's voor het stimuleren van de verbeeldingskracht en creëren van maatschappelijke betrokkenheid van kinderen;
- een podium voor sprekers vanuit de hele wereld;
- colleges door experts uit verschillende disciplines en vakgebieden;
- internationale tentoonstellingen van wereldformaat.'

En zo zijn we weer terug bij de tentoonstelling waarin een samenwerking van Museum Vrijmetselarij en de 'Embassy' aan de oppervlakte is getreden.

Rest te vermelden dat het zeer opmerkelijk is hoeveel discipline, zelfopoffering en halsstarrige volharding de auteurs van de boeken waarover hier gesproken wordt zich hebben moeten getroosten om te komen tot wat wij nu 'vrijdenken' noemen. Ja, de aanduiding 'vrij' heeft vele gezichten. ✧

De Embassy of the Free Mind, gevestigd in het 'Huis met de Hoofden' aan de Keizersgracht 123, 1015 CJ Amsterdam, is geopend van woensdag tot en met zondag van 10.00 tot 17.00. Het is het aanraden waard de bovengenoemde website te raadplegen voor alle details.